



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 672/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Vladimírom Kotusom, Žižkova 6, Košice, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/177/2022, 2Cdo/60/2024 z 31. júla 2024 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 7. novembra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5Cdo/177/2022, 2Cdo/60/2024 z 31. júla 2024 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Okrem toho žiada priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľ je žalobcom v konaní vedenom Mestským súdom Košice pod sp. zn. K2-29C/111/2009 (predtým Okresným súdom Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 29C/111/2009) začatom na základe žaloby jeho právneho predchodcu [REDACTED] z 15. júna 2009, v ktorom si ako kupujúci proti [REDACTED] a [REDACTED] ako predávajúcim (bývalým manželom vystupujúcim v procesnom postavení žalovaných v 1. a 2. rade) uplatňuje nárok na zľavu z kúpnej ceny nehnuteľnosti – rodinného domu nachádzajúceho sa v katastrálnom území [REDACTED], z dôvodu dodatočne zistených väd. Súd prvej inštancie rozsudkom č. k. 29C/111/2009-1090 z 29. júla 2020 v spojení s opravným uznesením č. k. 29C/111/2009-1139 z 31. augusta 2020 zaviazal žalovaných v 1. a 2. rade zaplatiť sťažovateľovi spoločne a nerozdielne sumu 33 193,92 eur s 9 % ročným úrokom z omeškania od 26. júla 2006 do zaplatenia, a to do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, a tiež rozhodol,

že sťažovateľ má voči žalovaným v 1. a 2. rade právo na náhradu trov konania v plnej výške, o ktorej rozhodne samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku, a súčasne priznal Technickej univerzite v Košiciach, stavebnej fakulte voči žalovaným v 1. a 2. rade právo na náhradu znalečného v plnej výške, o ktorej tiež rozhodne po právoplatnosti rozsudku. Uvedený rozsudok súdu prvej inštancie Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 3Co/65/2021 z 9. septembra 2021 potvrdil ako vecne správny.

3. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podala dovolanie (len) žalovaná v 2. rade, pričom jeho prípustnosť vyvodzovala z § 420 písm. b) a f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Navrhla, aby najvyšší súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že proti nej zastaví konanie v celom rozsahu a prizná jej náhradu trov konania pred všetkými súdnymi inštanciami. Konkrétne tvrdila, že krajský súd ani súd prvej inštancie neprihliadali na jej námietky, že nie je pasívne vecne legitimovaná v tomto spore, pretože jej neboli vytknuté vady veci (nehnuteľnosti predávanej kvôli rozvodu jej manželstva so žalovaným v 1. rade, o ktorom právny predchodca sťažovateľa vedel) spôsobom ustanoveným v § 599 Občianskeho zákonníka, t. j. bez zbytočného odkladu, najneskôr do uplynutia 24 mesiacov od prevzatia veci. Žalovaná v 2. rade od marca 2006 nebývala na adrese uvedenej v kúpnej zmluve z 15. februára 2006, preto na nej nepreberala ani poštové zásielky. Ďalej tvrdila, že boli porušené jej procesné práva spojené s vyhodnocovaním dôkazov a doručovaním žaloby zo strany súdu prvej inštancie.

4. Najvyšší súd napadnutým uznesením uvedený rozsudok krajského súdu a uvedený rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Vychádzajúc z judikatúry ústavného súdu týkajúcej sa práva na spravodlivý súdny proces (III. ÚS 402/08, I. ÚS 155/2017, III. ÚS 72/2021 a inej), najvyšší súd dospel k záveru, že v okolnostiach prejednávanej došlo k porušeniu práva žalovanej v 2. rade na spravodlivý proces tým, že súd prvej inštancie ustálil, že právny predchodca sťažovateľa po tom, ako vady zistil, tieto žalovaným vytkol, pričom tento záver považoval krajský súd za správny. Takýto záver je však v príkrom rozpore s procesnoprávnou i hmotnoprávnou judikatúrou upravujúcou doručovanie písomností manželom, čo zakladá nepreskúmateľnosť nimi vydaných rozhodnutí. V súvislosti s tým odkázal na judikatúru „R V/1968, s. 48“ k § 167 CSP (Doručenie žaloby a vyjadrení) v publikácii Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 690, podľa ktorej „Písomnosť určenú dvom účastníkom konania, ktorí sú manželmi, nemožno doručiť spoločnou poštovou zásielkou na spoločnú doručenkú. Doručenie je v takom prípade účinné len u manžela, ktorý poštovú zásielku prevzal a jej prevzatie potvrdil svojím podpisom na doručenke.“, ako aj na rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo/578/98, sp. zn. 29Cdo/1718/99 a sp. zn. 22Cdo/3005/99 týkajúce sa prevažne doručovania odstúpenia od zmluvy o kúpe nehnuteľnosti, pokiaľ boli účastníkmi na jednej strane manželia.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] vyslovuje nesúhlas s napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktoré považuje za nedostatočne odôvodnené a arbitrárne, ústavne

neudržateľné a popierajúce základné východiská zodpovednosti za vady a inštitútu bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Najvyššiemu súdu konkrétne vytýka, že v prerokúvanej veci uplatnil procesnoprávnu smernicu „pléna Nejvyššího soudu o předpokladech pro zvýšení úrovně soudních rozhodnutí v občanském soudním řízení u soudů prvního stupně“ R V/1968, s. 48, bez akéhokoľvek odôvodnenia svojho postupu, že odkázal na českú judikatúru, ktorá nemá oporu v slovenskej rozhodovacej činnosti a zároveň bola v Českej republike prekonaná neskoršou judikatúrou Najvyššieho súdu Českej republiky (sp. zn. 26Cdo/2357/1999, 26Cdo/1081/2002 a sp. zn. 26 Cdo/1469/2004), že sa nevysporiadal s kľúčovou argumentáciou nastolenou sťažovateľom v dovolacom konaní, pričom sťažovateľovi sa z odôvodnenia zrušujúceho uznesenia nedostáva jasnej a zreteľnej odpovede na ním nastolené otázky, a že prehnaným formalizmom protiprávne zvýhodnil žalovanú v 2. rade, pričom jeho výklad možno považovať za výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, ktorý nemôže požívať právnu ochranu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (zrušujúcim) uznesením najvyššieho súdu sp. zn. sp. zn. 5Cdo/177/2022, 2Cdo/60/2024 z 31. júla 2024 (bod 4), s ktorým sťažovateľ nesúhlasí a ktoré považuje za nedostatočne odôvodnené a arbitrárne, ústavne neudržateľné a popierajúce základné východiská zodpovednosti za vady a inštitútu bezpodielového spoluvlastníctva manželov (bod 5).

7. Za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd je na prvom mieste zodpovedný všeobecný súd. Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

8. Vzhľadom na kasačnú povahu napadnutého rozhodnutia ústavný súd zdôrazňuje, že ústavné súdnictvo je vybudované predovšetkým na zásade preskúmavania právoplatne skončených vecí (IV. ÚS 187/09, III. ÚS 421/2016, III. ÚS 855/2016). Súčasťou stabilizovanej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, že základné právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie „je výsledkové“, čo znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08).

9. Napriek uvedenému aj kasačné rozhodnutie všeobecného súdu môže byť principiálne spôsobilé porušiť základné právo účastníka konania. Ide najmä o prípady, ak všeobecný súd vyrieši s konečnou platnosťou otázku, ktorá je spôsobilá zásadným spôsobom ovplyvniť ďalší priebeh konania alebo jeho výsledok, prípadne ním konanie v istej časti končí a náprava eventuálneho pochybenia by mohla byť dosiahnutá len zásahom ústavného súdu po skončení konania

pri posudzovaní spravodlivosti konania ako celku, čo by nebolo účelné (m. m. II. ÚS 344/2019). K zrušeniu kasačného rozhodnutia teda ústavný súd pristupuje len v tom prípade, keď dôvody na tento krok sú natoľko závažné, že sa blížia k zmätočným záťažiam konania, a tak znehodnocujú ďalšie konanie, alebo ak by išlo o veľmi pevnú hmotnoprávnu pozíciu preskúmaného kasačného rozhodnutia (IV. ÚS 602/2020).

10. Uvedená judikatúra ústavného súdu je sťažovateľovi známa, avšak napriek jeho tvrdeniu, že aj tu ide o prípad, „*ak všeobecný súd vyrieši nejakú otázku s konečnou platnosťou, ktorá je spôsobilá zásadným spôsobom ovplyvniť ďalší priebeh konania alebo jeho výsledok*“, preskúmaním napadnutého uznesenia ústavný súd dospel k opačnému názoru.

11. Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd v napadnutom uznesení správne vychádzal z toho, že pri doručovaní právnych úkonov a iných právnych aktov je potrebné rozlišovať medzi doručovaním hmotnoprávnych úkonov a procesnoprávnym doručovaním. Tieto druhy doručovania písomností majú svoje osobitosti, pokiaľ ide o účinnosť doručenia a završenie procesu perfektosti a vyvolania zamýšľaných právnych dôsledkov právneho úkonu (aktu). Účinnosť adresovaných jednostranných hmotnoprávnych úkonov v režime Občianskeho zákonníka predpokladá, že prejav vôle je doručený adresátovi, t. j. že sa dostane do jeho dispozičnej sféry. Toto slovné spojenie nemožno vykladať v zmysle procesnoprávných predpisov, ale je ním potrebné rozumieť objektívnu možnosť neprítomnej osoby zoznámiť sa s jej adresovaným právnym úkonom. V tejto súvislosti ústavný súd považuje za vhodné poukázať aj na rozhodnutia najvyššieho súdu k danej problematike (body 12 a 13).

12. Najvyšší súd už v uznesení sp. zn. 5Cdo/129/2010 z 28. januára 2011 uviedol, že „*voči prítomnej osobe (t. j. osobe priamo účastnej pri právnom úkone, ktorý realizuje druhá osoba) prejav vôle pôsobí (je účinný) ihneď. Neprítomnej osobe (t. j. osobe, s ktorou osoba, realizujúca právny úkon nie je v bezprostrednom styku) musí prejav vôle dôjsť; nemusí jej byť doručený (adresátom prevzatý). Prejav vôle dôjde neprítomnej osobe vtedy, keď sa ocitne vo sfére jej dispozície. Dôjdením do sféry dispozície možno rozumieť dôjdenie prejavu vôle do takej sféry, v rámci ktorej možno rozumne očakávať, že sa adresát s obsahom danej písomnosti oboznámi (môže objektívne oboznámiť). Posudzovanie situácie z objektívneho hľadiska posilňuje dobromyseľnosť i právnú istotu subjektov právnych vzťahov. Vzhľadom na konkrétnu situáciu je potrebné skúmať, či a ako i nedoručený (neprevzatý) prejav vôle pôsobí (je právne účinný) voči jeho adresátovi. K účinnému doručeniu neprítomnej osobe nie je nevyhnutné, aby sa adresát s prejavom vôle skutočne oboznámil, postačuje, že mal objektívnu možnosť tak vykonať.*“.

13. Najvyšší súd v ďalšom rozsudku sp. zn. 5 Cdo 36/2020 z 15. decembra 2020 (publikovanom ako judikát č. 4 v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 1/2021) uviedol, že „*Dispozičná sféra adresáta je vymedzená zmluvne dohodnutým doručovacím režimom, t. j. kontaktnými adresami účastníkov alebo určením kontaktnej osoby (spravidla v záhlaví zmluvy) s tým, že doručenie písomnosti je účinné už tým, že sa doručí do dohodnutého miesta alebo určenej osobe. Týmto okamihom sa zásielka dostáva do sféry adresáta, pričom už nie je dôležité, či sa adresát s obsahom zásielky zoznámi alebo nie. Z podstaty doručovania tak pre účastníkov zmluvného vzťahu vyplýva povinnosť zabezpečiť v danom mieste alebo u určenej osoby prijímanie zásielok. Pri zmene dohodnutého režimu doručovania majú zmluvné strany vzájomnú oznamovaciu povinnosť, aby sa zabezpečila účinnosť doručovania právnych úkonov – zmluvnej strane nemožno*

pričítať v jej neprospech, že doručovala na pôvodne dohodnutú adresu, ak jej táto zmena nebola včas oznámená (z dôvodu právnej istoty v právnych vzťahov možno odporučiť dojednať notifikačnú povinnosť týkajúcu sa zmien v doručovaní výslovným spôsobom v zmluve). Je neprípustné, aby adresát porušením povinnosti oznámiť novú adresu požíval výhody spočívajúce v zmarení právnych účinkov pre neho nepriaznivých právnych úkonov, a to na úkor konajúcej osoby, ktorá koná v súlade s tým, čo bolo pre doručovanie dohodnuté.“

14. Pokiaľ teda najvyšší súd dospel k záveru, že rozsudky súdov nižšej inštancie sú nepreskúmateľné, nemožno mu nič vytknúť. Najvyšší súd vrátením veci súdu prvej inštancie na ďalšie konanie vytvoril priestor, aby sa vysporiadal s tým, či v prípade, ako je tento, keď žalovaná v 2. rade od marca 2006 nebývala na adrese uvedenej v kúpnej zmluve z 15. februára 2006, preto na nej nepreberala ani poštové zásielky, u nej existovala povinnosť oznámiť právnemu predchodcovi sťažovateľa zmenu adresy na doručovanie písomností, prípadným porušením ktorej mohla získať výhodu spočívajúcu v zmarení právnych účinkov pre ňu nepriaznivých právnych úkonov, a to na úkor právneho predchodcu sťažovateľa konajúceho v súlade s tým, čo bolo pre doručovanie dohodnuté.

15. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nemožno označiť za arbitrárne v tom smere, že by závery ním formulované boli zjavne nelogické s ohľadom na skutkový stav (dovtedy) zistený súdom prvej inštancie, ústavne neudržateľné, resp. že by najvyšší súd zrozumiteľne neodôvodnil, prečo rozsudok súdu prvej inštancie zrušil, aké úvahy ho k tomu viedli, resp. aké dôsledky z toho pre nové rozhodnutie súdu prvej inštancie vyplývajú. V tomto štádiu konania nie je na mieste obava sťažovateľa, že vo veci samej bude neúspešný.

16. Medzi uznesením najvyššieho súdu a obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

17. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. novembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu